

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 9Cdo/307/2021                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 5108209801                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 24.10.2022                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Martin Holíč             |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2022:5108209801.3 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. Š.G., bytom Ž. - W., D. XX, právne zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mrázovský & partners, s.r.o., so sídlom Žilina, Mariánske námestie 2, IČO: 36 855 278, proti žalovanej KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom Bratislava, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, právne zastúpenej advokátom JUDr. Baltazárom Mucskom, so sídlom Bratislava, Vajnorská 55, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 2C/82/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. decembra 2020 sp.zn. 10Co/17/2020, takto

### rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. februára 2014 sp.zn. 2C/82/2008, v poradí druhým, vyhovel žalobe a uložil žalovaným 1/ (pôvodný žalovaný 1/ Doprastav, a.s., vo vzťahu ku ktorému bolo konanie neskôr právoplatne zastavené - pozn. dovolacieho súdu), 2/ (aktuálna žalovaná KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group - pozn. dovolacieho súdu) povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 150.000,- eur. Vo zvyšnej časti ohľadom nemajetkovej ujmy žalobu zamietol.

1.1. Okresný súd z vykonaného dokazovania zistil, že 20. apríla 2006 zamestnanec spoločnosti Doprastav, a.s., vodič Š. Ď., ovplyvnený najmenej 1,50 promile alkoholu v krvi, pri svojej jazde pravým zadným kolesom rýpadla zachytil cyklistu - žalobcu, pričom následne začal cúvať a kolesami viac krát prešiel navrhovateľovi po nohách, čím mu spôsobil mnohopočetné zranenia. V čase nehody mal navrhovateľ 12 rokov. Rozsudkom OS Žilina č.k. 3T 123/2006-157 zo dňa 14.08.2007 bol vodič spoločnosti Doprastav, a.s. Š. Ď. uznaný za vinného zo spáchania prečinu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 2 písm. a) Trestného zákona a prečinu ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Rozsudkom KS v Žiline zo dňa 02.10.2007 č.k. 1To/104/2007 - 168 výrok rozsudku OS Žilina o treste krajský súd zrušil a uložil obžalovanému súhrnný trest odňatia

slobody vo výmere 1 rok s tým, že pre výkon trestu bol zaradený do Ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia, bol mu uložený aj trest zákazu činnosti vedenia motorového vozidla na dobu 2 rokov. Rozsudok nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 02.10.2007, o náhrade škody ani okresný ani krajský súd nerozhodovali.

1.3. Okresný súd pri právnom posúdení nároku žalobcu vychádzal z ust. § 11, § 13 ods. 2, § 16 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Aplikujúc závery rozsudku Európskeho súdneho dvora C-22/2012 z 24. októbra 2013 prijal názor, že vo veci náhrady nemajetkovej ujmy je daná pasívna legitimácia žalovanej poisťovne. Protiprávnym konaním zamestnanca pôvodného žalovaného 1/, Š. Ď. došlo k zásahu do práva žalobcu na ochranu zdravia, žalobca v dôsledku tohto protiprávneho konania zamestnanca žalovaného 1/ má nielen v súčasnosti, keď je ešte vo veku vyvíjajúceho sa mladého muža, vážne zdravotné problémy, ale aj v budúcnosti, resp. do konca svojho života nebude môcť riadne využívať funkčnosť dolnej končatiny, tie boli vážne poškodené, zdeformované, pritom žalobca sa musel a ešte sa bude musieť podrobiť rôznym zdravotným a plastickým operáciám, uvedené zranenia mu budú spôsobovať celý život problémy s chôdzou, pohybovou motorikou, ďalšie, iné zdravotné ťažkosti dolných končatín s doživotnými následkami (tie závery vyplývajú aj z výpovede ošetrojúceho lekára P. U. F.). Bolo nesporné v konaní, že celý život a chod rodiny žalobcu sa v dôsledku závažnej nehody zmenil, zranenie utrpel ako dieťa, od detského veku až do dospelovania, ako aj v súčasnosti sa všetci jeho blízki príbuzní prispôbujú jeho potrebám, jeho životná tortúra nie je ešte ukončená, budú nasledovať ešte ďalšie liečebné procesy.

1.4. Žalobca žiadal nemajetkovú ujmu v celkovej výške 215.760,- eur, pri vyčíslení vychádzal z pravdepodobnosti, že bude invalidným dôchodcom a jeho jediným príjmom bude invalidný dôchodok, ten činil pred podaním návrhu v priemere 269,- eur, za dobu 44 rokov (528 mesiacov) vyrátal nemajetkovú ujmu ako rozdiel poberania invalidného dôchodku s priemernou mesačnou mzdou v národnom hospodárstve v čase podania návrhu 668,72 eur, čo je 211.052,78 eur. Okresný súd návrh ohľadom výšky nemajetkovej ujmy kvalifikoval za dôvodný aj v kontexte s aplikovanými závermi rozsudku ESD a s poukazom na to, že liečba žalobcu stále prebieha, je veľmi ťažké určiť, kedy bude liečba ukončená, kedy bude možné prehlásiť, že konkrétne zranenie sa nedá už liečiť, pretože až od ukončenia liečby bude možné pristúpiť k uplatneniu nárokov na sťaženie spoločenského uplatnenia a nákladov liečenia. Vzhľadom na vek žalobcu, jeho budúcnosť, súd prijal záver, že nemajetková ujma určená v sume 150.000,- eur bude v plnom rozsahu zohľadňovať všetky špecifiká tohto konkrétneho prípadu. Súd podotkol, že aj poškodený P. Š. nesie do určitej miery tiež zavinenie na nehode, ako 12-ročný bez dozoru viedol svoj bicykel po stavenisku. Vzhľadom na súhrn uvedených argumentácií, s predpokladaným očakávaním, že po ukončení liečenia príde rad aj na nároky žalobcu na sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré budú určite nemalé, ako aj na náklady liečenia, považoval súd priznanú sumu nemajetkovej ujmy 150.000,- eur za primeranú. Okresný súd riešil aj otázku vznesenej námietky premĺčania zo strany žalovanej poisťovne, ktorá poukazovala na to, že návrh vo veci bol podaný žalobcom 17.04.2008, ju súd do konania ako účastníka pribral až v roku 2014 (uznesenie č.k. 2C/82/2008-437 zo dňa 13.01.2014, ktorým bola pripustená zmena žalobného návrhu). Námietku premĺčania vznesenú žalovanou okresný súd neakceptoval, mal za to, že žalovaná bola v priebehu celého konania účastníkom v pozícii vedľajšieho účastníka, vedľajší účastník konania má rovnaké procesné postavenie ako žalobca alebo ako žalovaný, nemožno preto konštatovať, že tento účastník vstúpil do konania už po uplynutí premĺčacej doby, preto námietku žalovanej ohľadne premĺčania nároku žalobcu voči nej súd hodnotil ako neopodstatnenú. O trovách konania rozhodol tak, že žalovaní 1/, 2/ sú povinní nahradiť žalobcovi trovy právneho zastúpenia vo výške 18.577,89 eur na účet jeho právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, vychádzajúc z úspechu žalobcu v konaní (§ 142 ods. 1 O.s.p.).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 30. decembra 2020 sp.zn. 10Co/17/2020 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti výroku o uloženej povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 150.000 eur tak, žalobu voči žalovanej zamietol, žalovanej nepriznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania. O náhrade trov konania medzi žalobcom a pôvodným žalovaným 1/ rozhodne súd prvej inštancie.

2.1. O odvolaniach ešte pôvodných žalovaných 1/ a 2/ rozhodol krajský súd rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 10Co/761/2014-544 zo dňa 30.9.2015 tak, že sa výroku rozsudku okresného súdu o zamietnutí návrhu žalobcu vo zvyšnej časti ohľadom nemajetkovej ujmy (ktorý nebol odvolaním

napadnutý) nedotkol; ďalej výrok rozsudku okresného súdu o uložení povinnosti žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi 150.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku vo vzťahu k žalovanému 1/ zrušil a konanie voči žalovanému 1/ zastavil; vo vzťahu k žalovanému 2/ rozsudok okresného súdu zmenil tak, že návrh žalobcu voči žalovanému 2/ zamietol; nakoniec výrok rozsudku okresného súdu o náhrade trov konania zrušil a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie. Pokiaľ výrok rozsudku okresného súdu o uložení povinnosti žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi 150.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku vo vzťahu k žalovanému 1/ zrušil a konanie voči žalovanému 1/ zastavil, vychádzal zo skutočnosti, že došlo ku skončeniu reštrukturalizácie, aplikujúc ust. § 156 zákona č. 7/2005 Z.z.

2.2. Pri zmene odvolaním napadnutého rozsudku a zamietnutí žaloby konštatoval, že sa žalobca domáhal splnenia peňažnej povinnosti od žalovaných 1/, 2/ titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovení o ochrane osobnosti, fyzickej osoby, ktorá forma právnej ochrany (ako forma finančnej satisfakcie) je možná len v prípade, že škodu na zdraví (v dôsledku zásahu do telesnej a duševnej integrity) nemožno nahradiť vôbec alebo len v neúplnom rozsahu. Žalobu na ochranu osobnosti ohľadne náhrady škody, resp. tam, kde je tento nárok paušálny a neumožňuje individuálne posúdenie prípadu. Sťaženie spoločenského uplatnenia je formou nemajetkovej ujmy avšak hmotno-právna úprava - Občiansky zákonník tento nárok rieši v § 444 - v inštitúte náhrady škody, ide pritom o samostatný hmotnoprávny inštitút oddelený od inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy. Zákonná úprava v aktuálnej veci umožňuje peňažnú satisfakciu riešiť cez inštitút sťaženia spoločenského uplatnenia. Nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy nie je možné vyvodiť z tých skutkových okolností, ktoré bezprostredne zakladajú dôvod nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia. Na základe dovolania podaného žalobcom proti vyššie uvedenému rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10Co/761/2014 zo dňa 30.9.2015 Najvyšší súd SR ako súd dovolací svojím uznesením č. k. 5 Cdo 99/2016-590 zo dňa 11.12.2019 rozsudok krajského súdu zrušil vo výroku o zmene rozsudku súdu prvej inštancie týkajúceho sa povinnosti žalovanej 2/ zaplatiť žalobcovi 150.000,- eur tak, že žalobu žalobcu voči žalovanej 2/ zamietol, a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že záver odvolacieho súdu, že náhradu nemajetkovej ujmy vo forme peňažnej satisfakcie zákoná úprava umožňuje riešiť cez inštitút sťaženia spoločenského uplatnenia a žalobca túto možnosť náhrady škody na zdraví formou sťaženia spoločenského uplatnenia nevyužil, nemá oporu v platnej právnej úprave pre nepriznanie náhrady nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti podľa § 11, § 13 ods. 2 OZ. Súčasná platná právna úprava umožňuje domáhať sa účinne uplatnenia každého z nárokov samostatne, nezávisle na sebe, a to práve s dôrazom na individuálne okolnosti každého prípadu. Právo na ochranu osobnosti primárne poskytuje ochranu pred zásahmi do psychicko-morálnej integrity osoby, kým právo na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia poskytuje prevažne ochranu zásahov do fyzickej integrity jednotlivca. V preskúmvanej veci je nesporné, že v dôsledku zavineného konania zamestnanca pôvodného žalovaného 1/ k zásahu do osobnej a telesnej integrity žalobcu došlo a za tento zásah sa žalobca domáha nároku na ochranu osobnosti (finančnej satisfakcie). Vzhľadom na veľmi vážny a komplikovaný úraz, ktorý žalobca utrpel ako 12 ročný chlapec, proces liečby žalobcu ukončený nebol a doposiaľ nebol ustálený ani jeho zdravotný stav. Za tieto skutkové okolnosti, ktoré sa už udiali, si žalobca uplatňuje nemajetkovú ujmu z titulu ochrany osobnosti podľa § 11, § 13 ods. 2 Obč. zák. Dovolací súd zároveň konštatoval, aj s poukazom na jeho rozhodnutie sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 (R 61/2018), že podľa jeho názoru je rozsudok ESD C 22/2012 aplikovateľný na skutkové okolnosti, ktoré sú predmetom konania o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

2.3. Krajský súd ako súd odvolací vec opätovne preskúmal v rozsahu a z dôvodov podľa § 379 a § 380 ods. 1 CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania, postupom podľa § 378 ods. 1 CSP v spojení s § 219 ods. 3 CSP rozsudok okresného súdu (v časti týkajúcej sa žalovanej poisťovne) zmenil podľa § 388 CSP. Vychádzajúc z princípu viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 455 CSP, nie je dôvodná námietka žalovanej týkajúca sa jej pasívnej legitímácie v spore v prejednávanej veci. Odvolací súd sa následne zaoberal námietkou premlčania uplatnenou žalovanou už v štádiu konania pred súdom prvej inštancie (v odvolaní túto argumentáciu len zopakovala); samotný okresný súd sa touto námietkou zaoberal v napadnutom rozsudku, pričom ju vyhodnotil ako neopodstatnenú. Žalovaná v súvislosti s uplatnenou námietkou premlčania argumentovala tým, že k neoprávnenému zásahu došlo dňa 20.4.2006, avšak nárok bol voči nej uplatnený až na pojednávaní dňa

13.1.2014; dovtedy vystupovala v konaní len ako vedľajší účastník, nárok žalobcu voči nej sa premlčal dňa 22.4.2009 uplynutím všeobecnej premlčacej doby, pričom dovtedy nebol nárok voči nej uplatnený.

2.4. Krajský súd upovedomil písomne dňa 29.10.2020 strany sporu, že v rámci predbežného právneho posúdenia dospel k odlišnému čiastkovému záveru okresného súdu v otázke vyhodnotenia námietky premlčania a ich vyzval na prípadné doplnenie súvisiacej skutkovej či právnej otázky v lehote 15 dní. Žalovaný v písomnej reakcii zotrval na námietke premlčania z dôvodov totožných ako uvádzal v konaní pred okresným súdom a v odvolaní. Žalobca v písomnej reakcii uviedol, že nevie skutkovo ani právne posúdiť, čo znamená špecifikácia „odlišný čiastkový záver v otázke premlčania“ nakoľko v pôvodnom konaní okresný súd nehodnotil žiadne čiastkové plynutie premlčacej doby. Odvolací súd zdôraznil, že bol povinný vyhodnotiť opodstatnenosť/dôvodnosť námietky premlčania - túto otázku aj okresný súd posudzoval - vyhodnotil za nedôvodnú, avšak podľa názoru odvolacieho súdu nesprávne. Odvolací súd tak vytvoril strane žalobcu aj žalovanej procesný priestor, aby zareagovali, v rovine hmotno-právnej, k odlišnému hodnoteniu premlčania (ako dielčej vecnej otázky), nemohol ale poskytnúť žalobcovi v sporovej veci konkrétne poučenie, aký hmotno-právny inštitút (doposiaľ neuplatnený) môže vo svoj prospech vzniknúť proti dôvodne vznesenej námietke premlčania, pretože by tým odvolací súd porušil v spore zásadu rovnosti strán. Následne potom musel vyhodnocovať a posúdiť otázku premlčania nároku na základe tých argumentácií, ktoré ku dňu rozhodovania odvolacieho súdu strany sporu produkovali.

2.5. Žalobca podal žalobu na súd dňa 17.4.2008, za žalovaného označil v žalobe Doprastav, a.s., so sídlom Bratislava, Drieňová 27, IČO: 31 333 320. V priebehu konania na základe uznesenia zo dňa 23.4.2009 na návrh žalovaného vstúpila KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom Bratislava, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, do konania v postavení vedľajšieho účastníka. Avšak až na pojednávaní dňa 13.1.2014 na návrh žalobcu okresný súd pripustil vstup označeného subjektu do konania (ako žalovaného 2/), ako aj zmenu žalobného návrhu (solidárny záväzok oboch žalovaných) vo vzťahu k žalovanému 2/ ako účastníkovi sporu. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy je majetkovým právom, ktoré sa premlčí po uplynutí všeobecnej trojročnej premlčacej lehoty (§ 101 Obč. zák.). Počiatok plynutia uvedenej lehoty je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia lehota začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv (napr. uznesenie NS SR sp. zn. 5 Cdo 365/2009 zo dňa 17.2.2011). V súdnom prípade k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo dňa 20.4.2006, kedy utrpel vážny úraz. Trojročná premlčacia lehota začala plynúť dňom nasledujúcim a skončila dňa 20.4.2009. Žalobca svoj nárok voči KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group ako žalovanej uplatnil na súde až dňa 13.1.2014, kedy uvedený subjekt označil za žalovaného 2/ a zmenenou žalobou žiadal zaviazat' ho solidárne so žalovaným 1/ k náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch. Do uvedeného štádia síce žalovaný v rade 2/ bol v pozícii vedľajšieho účastníka, avšak jeho postavenie v spore bolo úplne odlišné od hlavného účastníka, na strane ktorého vystupoval, nebol v pozícii žalovaného subjektu s vecno-právnu legitimáciou, stal sa ním až dňa 13.1.2014 uplatnením žaloby voči nemu žalobcom. Vzhľadom na uvádzané časové súvislosti odvolací súd na rozdiel od názoru okresného súdu musel konštatovať, že žalobca voči žalovanej poisťovni uplatnil žalobu už po uplynutí trojročnej premlčacej doby.

2.6. Krajský súd poznamenal, že žalobca svoju žalobu v priebehu konania čo do skutkového vymedzenia nezmenil/nerozšíril. Predmetom konania v celom jeho priebehu tak zostal nárok žalobcu vymedzený v žalobe uvedenými skutkovými okolnosťami. Teda pokiaľ by aj bolo možné pripustiť, že zásah do osobnostných práv žalobcu, resp. jeho účinky pretrvávali určitý čas po vzniku úrazu (dokonca, že môže/môžu pretrvávať ďalej), skutkovo nárok nebol takto postavený, vymedzený. Nárok bol v priebehu celého konania vymedzený len tvrdeniami uvedenými už v pôvodnej žalobe. Vychádzajúc z vyššie prezentovaných záverov a úvah, vzhľadom na žalovanou uplatnenú námietku premlčania krajský súd nemal inú možnosť, než žalobu žalobcu voči žalovanej zamietnuť. Krajský súd zároveň poznamenal, že aktuálnym rozhodnutím nie je nijako dotknuté či obmedzené právo žalobcu domáhať sa v súvislosti s dôsledkami jeho úrazu ďalších nárokov, ako to bolo pertraktované v predchádzajúcich súdnych rozhodnutiach či už odvolacieho alebo dovolacieho súdu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, uplatniac dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, navrhujúc zmenu napadnutého

rozsudku a vyhovie jeho žalobe, resp. zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu.

3.1. Dovolateľ namieta odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP), a sice; odklon od rozhodnutia dovolacieho súdu: sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 (R 61/2018), na ktorý poukazoval Najvyšší súd SR ako súd dovolací, v rámci uznesenia č. k. 5 Cdo 99/2016-590 zo dňa 11.12.2019, ktorým Najvyšší súd SR ako súd dovolací zrušil už v prvom dovolacom prieskume rozhodnutie odvolacieho súdu 10Co/761/2014 zo dňa 30.09.2015; poukazujúc aj na nutnosť potreby aplikácie právnych záverov obsiahnutých v rozsudku ESD C-22/2012 zo dňa 24. októbra 2013 vo vzťahu k pasívnej legitimácii žalovanej.

3.2. V odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu bod 41., 42., dospel odvolací súd k právnym záverom, s ktorými nemožno súhlasiť a možno ich považovať za prejav arbitrárnosti a svojvôle odvolacieho súdu, pri nerešpektovaní záväzného právneho názoru Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 M Cdo 1/2016; (R 61/2018). Súd prvej inštancie riešil aj otázku premlčania vznesenú žalovanou poisťovňou a s právnymi závermi súdu prvej inštancie vo vzťahu k premlčaniu sa stotožnil aj odvolací súd pri prvom dovolacom prieskume, ktorý uviedol, že návrh vo veci bol podaný dovolateľom 17.04.2008, jeho (žalovaného v rade 2/) súd do konania pribral až v roku 2014 uznesením 2C/82/2008-437 zo dňa 13.01.2014, ktorým bola pripustená zmena žalobného návrhu. Námietku premlčania vznesenú žalovanou okresný súd neakceptoval s odôvodnením, že žalovaná bola v priebehu celého konania účastníkom v pozícii vedľajšieho účastníka, vedľajší účastník konania má rovnaké procesné postavenie ako žalobca alebo žalovaný, nemožno preto konštatovať, že tento účastník vstúpil do konania už po uplynutí premlčacej doby. K neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo dňa 20.04.2006, dovolateľ podal žalobu dňa 17.04.2008, trojročná premlčacia lehota by uplynula až 20.04.2009. Právne závery odvolacieho súdu obsiahnuté v bode 42. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu tak jednoznačne neobstoja, nakoľko tieto odporujú účelu a zmyslu predmetných právnych noriem a záväznej judikatúre a v časti aj ich gramatickému výkladu.

3.3. Aj vo vzťahu k posúdeniu začiatku plynutia premlčacej doby nie je možné túto stotožňovať s dátumom nehody (20.04.2006), nakoľko k zásahu do práv žalobcu spojených s právom na ochranu osobnosti došlo síce prioritne v príčinnej súvislosti so vzniknutým úrazom, avšak tieto jednotlivé osobnostné práva utrpeli ujmu až v priebehu nasledujúcich rokov, kedy sa žalobca dôsledkom úrazu musel podrobiť intenzívnej takmer 14-ročnej liečbe, v priebehu týchto rokov dochádzalo postupne v rôznej intenzite k zásahu do jeho práva na ochranu zdravia, na ochranu súkromného a rodinného života a pod. Nie je možné ustáliť, že k zásahu do týchto práv došlo automaticky dňom úrazu, pretože až postupom času v priebehu niekoľkých rokov sa tento zásah vyvíjal a bolo možné stanoviť jeho intenzitu a trvácnosť. Žalovaná vstúpila do konania na podklade návrhu žalobcu až v roku 2014, pretože až v tento dátum bolo vydané rozhodnutie ESD, ktoré ustálilo zodpovednosť poisťovne a jej pasívnu legitimáciu v konaní o ochranu osobnosti, pred vydaním rozhodnutia ESD v slovenskom civilnom práve chýbal zákonný podklad zakladajúci pasívnu legitimáciu poisťovne v sporoch o ochranu osobnosti.

3.4. Podľa dovolateľa napádaný rozsudok odvolacieho súd trpí vadami znátočnosti v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP z dôvodu, že odvolací súd nerešpektoval vlastný právny názor vyslovený v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu pri prvom dovolacom prieskume vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania žalovanou, kedy sa odvolací súd žiadnym spôsobom nevysporiadal so vznesenou námietkou premlčania. Týmto odvolací súd zásadným spôsobom narušil princíp právnej istoty dovolateľa, keď v procese posúdenia právnej veci v čase rozhodnom neriešil podstatnú procesnú otázku, pretože ak by tak urobil a došiel by k rovnakému záveru ako v tomto rozsudku, mohol žalobca v prvom podanom dovolaní napadnúť aj tento právny názor a uvedená otázka sa mohla vyriešiť už v pôvodnom dovolacom konaní. Predmetný postup odvolacieho súdu je v ostrom rozpore s doktrínou tzv. legitímneho očakávania dovolateľa, čo vedie až k vážnemu porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces. Porušením práva na spravodlivý proces je podľa dovolateľa aj postup odvolacieho súdu, ktorý výzvou zo dňa 29.10.2020 vyzval, že v rámci predbežného právneho posúdenia odvolací súd dospel k odlišnému čiastkovému záveru okresného súdu v otázke vyhodnotenia námietky premlčania a za týmto účelom stanovil lehotu 15 dní na prípadne doplnenie súvisiacej skutkovej, či právnej otázky. Na uvedené žalobca reagoval vyjadrením zo dňa 18.11.2020, v ktorom uviedol, že z obsahovej a štylistickej formulácie nie je zrejmé, na čo konkrétne ho odvolací súd vyzýva, keďže nevie skutkovo ani právne posúdiť, čo znamená špecifikácia „odlišný čiastkový záver v otázke vyhodnotenia námietky premlčania“, nakoľko v

pôvodnom konaní okresný súd nehodnotil žiadne čiastkové plynutie premlčacej doby.

3.5. Na záver dovolania dovolateľ namietal vznesenie námietky premlčania žalovanou ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, poukazujúc na špecifické okolnosti prípadu. Dovolať mal v čase zásahu do osobnostných práv 12 rokov, pri tomto incidente utrpel mnohopočetné závažné zranenia, absolvoval v rámci liečby celkovo 4 hospitalizácie s operáciami v celkovej anestézii, 1 x pobyt v Národnom rehabilitačnom centre Kováčová, viac ako 50 ambulantných kontrol, v krátkej dobe absolvoval minimálne 8x röntgenové vyšetrenia, operácie pod kontrolou röntgenového žiarenia, 8 x liečby na oddelení pediatickej ortopedie Žilina. Od roku 2016 (po podaní prvého dovolania) žalobca naďalej pokračoval v intenzívnej liečbe, podrobil sa ďalším operačným zákrokom, absolvoval niekoľko desiatok rehabilitácií. Po skončení štúdia sa musel zamerať na zamestnanie, ktoré bude môcť vykonávať aj s výrazne limitovaným pohybom. Teda aj toho času je naďalej ovplyvňovaný následkami úrazu a v každodennom živote dochádza sústavne k zásahom do jeho práv spojených s právom na ochranu osobnosti. V tejto súvislosti podporne poukázal na relevantné rozhodnutia NS ČR sp.zn. 25 Cdo 2366/2013 sp. zn. 28 Cdo 382/2012 a rozhodnutie ÚS ČR sp.zn. IV. ÚS 2842/10.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietol, resp. ako nedôvodné zamietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania. Podľa žalovanej dovolanie žalobcu nie je procesne prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nakoľko sa nejedná o odklon od ustálenej rozhodovacej praxe, a nie je prípustné ani v zmysle § 420 písm. f) CSP, nakoľko nedošlo k porušeniu procesných práv žalobcu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolať prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

11. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10, 9 Cdo 248/2021) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil a zaoberal sa všetkými podstatnými odvolacími argumentami strán.

14. Dovolací súd považuje za nedôvodnú námietku dovolateľa, podľa ktorého odvolací súd nerešpektoval vlastný právny názor vyslovený v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu pri prvom odvolacom prieskume vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania žalovanou, kedy sa odvolací súd žiadnym spôsobom nevysporiadal so vznesenou námietkou premlčania, čím mal odvolací súd zásadným spôsobom narušiť princíp právnej istoty dovolateľa, keď v procese posúdenia právnej veci v čase rozhodnom neriešil podstatnú procesnú otázku, pretože ak by tak urobil a došiel by k rovnakému záveru ako v tomto rozsudku, mohol žalobca v prvom podanom dovolaní napadnúť aj tento právny názor a uvedená otázka sa mohla vyriešiť už v pôvodnom dovolacom konaní. Predchádzajúce rozhodnutie odvolacieho súdu sp. zn. 10Co/761/2014 zo dňa 30.9.2015, ktorým odvolací súd zamietol žalobu vo vzťahu k žalovanej poisťovni, bolo založené na právnom závere, že žalobu na ochranu osobnosti ohľadne náhrady za nemateriálnu ujmu, tak ako si ju uplatnil žalobca, možno pripustiť len v prípadoch, ktoré nespádajú pod špeciálny režim náhrady škody, konkrétne pod režim náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 444 OZ. Odvolací súd preto uzavrel, že nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy nie je možné vyvodiť z tých skutkových okolností, ktoré bezprostredne zakladajú dôvod nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia. Ak teda odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vôbec nevznikol, nemal dôvod zaoberať sa otázkou prípadného premlčania uplatneného práva, preto nemožno odvolaciemu súdu vytýkať, že sa k otázke premlčania vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí nevyjadril. Úlohou súdu totiž nie je odpovedať na všetky do úvahy pripadajúce otázky právneho posúdenia sporu, pre právny záver o nedôvodnosti žaloby bolo postačujúce konštatovať, že nárok žalobcovi nevznikol.

15. Dovolateľ tiež nedôvodne namieta procesný postup odvolacieho súdu, ktorý výzvou zo dňa 29.10.2020 obe sporové strany vyzval, že v rámci predbežného právneho posúdenia dospel k odlišnému čiastkovému záveru okresného súdu v otázke vyhodnotenia námietky premlčania a za týmto účelom stanovil lehotu 15 dní na prípadne doplnenie súvisiacej skutkovej, či právnej otázky.

15.1. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu rozumie rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý pri svojom rozhodnutí aplikuje ustanovenia právneho predpisu doposiaľ nepoužitého, bez splnenia podmienky výzvy podľa § 382 CSP (predtým § 213 ods. 1 OSP). Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

15.2. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 OSP (odo dňa účinnosti CSP § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ OSP (odo dňa účinnosti CSP vada konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP).

15.3. V prejednávanom spore bola rozhodujúcou právnou otázkou otázka premlčania žalobou uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom súd prvej inštancie a rovnako aj odvolací súd túto otázku právne posúdili na základe tých istých ustanovení. Odvolací súd pri posúdení otázky premlčania neaplikoval iný právny predpis a ani ustanovenie právneho predpisu než tie, ktoré aplikoval už súd prvej inštancie, a preto odvolaciemu súdu ani nevznikla povinnosť v zmysle § 382 CSP vyzvať strany sporu na vyjadrenie k zmene právneho posúdenia. Otázka premlčania uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy bola predmetom rozhodovania súdu prvej inštancie, bola predmetom odvolania žalovanej, a teda žalobca mal dostatočný procesný priestor uviesť svoju argumentáciu pri posúdení tejto otázky. O prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu by bolo možné hovoriť len vtedy, ak by odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie založil na aplikácii právneho predpisu doposiaľ nepoužitého, resp. na posúdení takej právnej otázky, ktorá vôbec nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Ak teda odvolací súd poskytol stranám priestor na vyjadrenie k otázke premlčania, nad rámec plnenia si procesných povinností, je potrebné takýto postup vyhodnotiť ako ústretovosť k stranám a nie ako postup, ktorým by boli porušené ich procesné práva. Formulácia výzvy odvolacieho súdu umožňovala pochopiť podstatu právnej otázky, a to otázky posúdenia námietky premlčania. Žalobca tak dostal dodatočnú možnosť predniesť všetky rozhodujúce argumenty vo vzťahu k tejto otázke. V tejto súvislosti je dôležité zdôrazniť, že žalobca nevyužil ani možnosť vyjadriť sa k podanému odvolaniu žalovanej, pričom toto odvolanie bolo založené okrem námietky nedostatku pasívnej vecnej legitimácie práve na posúdení vznesenej námietky premlčania. Žalobca sám nevyužil možnosť predostrieť odvolaciemu súdu svoju argumentáciu k rozhodujúcej právnej otázke premlčania, hoci mal na to vytvorený dostatočný procesný priestor, preto nemožno z procesného hľadiska odvolaciemu súdu nič vyčítať, ak posudzoval otázku premlčania odlišne, ako súd prvej inštancie.

16. Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že vznesená námietka premlčania predstavuje výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, k tomu dovolací súd uvádza, že táto otázka, resp. táto argumentácia nebola uplatnená v konaní pred súdmi nižších inštancií, odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 CSP viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal ani dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia osobitne zaujať k tejto právnej otázke svoje stanovisko. Ak strana v spore namieta rozpor výkonu určitého práva s dobrými mravmi, musí túto skutočnosť jednoznačne tvrdiť a na jej preukázanie predložiť dôkazy. Pokiaľ tak dovolateľ neurobil a v priebehu základného konania rozpor s dobrými mravmi v spore nenamietal, hoci mu v tom nič nebránilo, sám sa zbavil možnosti preskúmania tejto námietky odvolacím súdom. Pasivita dovolateľa v základnom konaní tak potom nemôže viesť k založeniu oprávnenosti námietky nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu.



17. Z obsahu dovolania je celkom zrejmé, že žalobca sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží spochybniť právne posúdenie sporu odvolacím súdom (obdobné námietky uvádza aj pri nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 CSP), ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, vid' konštantnú judikatúru najvyššieho súdu (R 24/2017, 9Cdo/248/2021).

17.1. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že žalobca nedôvodne namieta vadu zmätočnosti. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP. Do práva na spravodlivý proces totiž nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

18. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie v tejto časti procesne neprípustné.

19. Žalobca prípustnosť dovolania vyvodzuje aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

19.1. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (písm. a/), ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/), alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

19.2. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolať sa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 421 CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolať sa vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

19.3. Otázkou relevantnou z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine) alebo otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii alebo interpretácii procesných ustanovení). Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

20. Dovolať sa v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietal nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, ktorá mala byť vyriešená tak, že žalovaná je v danom spore o náhradu nemajetkovej ujmy pasívne vecne legitimovaná. Odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v tejto otázke odôvodnil poukazom na závery rozhodnutia odvolacieho súdu sp.zn. 6 M Cdo 1/2016; (R 61/2018).

21. Dovolať sa v tejto časti dovolania nedôvodne namieta odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, nakoľko z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je jednoznačné, že odvolací súd vychádzal zo záveru, že v danom spore o náhradu nemajetkovej ujmy je žalovaná poisťovňa pasívne

vecne legitimovaná, poukazujúc na závery rozhodnutia dovolacieho súdu sp.zn. 6 M Cdo 1/2016; (R 61/2018), 5 Cdo 99/2016 (por. body 34, 35 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Zamietajúce rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo založené na právnom závere o nedostatku pasívnej vecnej legítimácie žalovanej poisťovne, ale na závere o dôvodnosti žalovanou vznesenej námietky premlčania.

22. Odvolací súd sa nedopustil odklonu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ani pri právnom posúdení otázky premlčania, keď správne vychádzal z judikovaného záveru, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy je majetkovým právom, ktoré sa premlčí po uplynutí všeobecnej trojročnej premlčacej lehoty (§ 101 Obč. zák.). Počiatok plynutia uvedenej lehoty je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia lehota začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv (uznesenie NS SR sp. zn. 5 Cdo 365/2009 zo dňa 17.2.2011).

23. Otázku, či sa premlčuje právo na náhradu nemajetkovej ujmy, riešil najvyšší súd aj v rozsudku z 27. novembra 2012 sp. zn. 2 Cdo 194/2011 (ako judikát R 58/2014 publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky) tak, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje. V odôvodnení rozhodnutia najvyšší súd vysvetlil, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. V uvedenom zmysle je určujúci obsah nároku, a nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Najvyšší súd ustálil aj to, že začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo. (na tieto závery nadviazali aj neskoršie rozhodnutia sp.zn. 3Cdo/18/2016, 8Cdo/24/2017, 8Cdo/119/2017, 8Cdo/124/2017).

24. Odvolací súd správne posúdil aj právnu otázku, kedy došlo k uplatneniu práva žalobcu voči žalovanej poisťovni a dospel k vecne správne záveru, že žalobca svoj nárok voči žalovanej uplatnil na súde až dňa 13.1.2014, kedy uvedený subjekt označil za žalovaného 2/ a zmenenou žalobou žiadal zaviazat' ho solidárne so žalovaným 1/ k náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch. Do uvedeného štádia síce žalovaná 2/ bola v pozícii vedľajšieho účastníka, avšak jej postavenie v spore bolo úplne odlišné od hlavného účastníka, na strane ktorého vystupovala, nebola v pozícii žalovaného subjektu s vecnoprávnou legítimáciou, stala sa ním až dňa 13.1.2014 uplatnením žaloby voči nej.

25. Hmotnoprávne účinky zmeny žaloby, v danom prípade rozšírenie žaloby aj vo vzťahu k žalovanej poisťovni, nastali dňom, kedy súdu došla písomná zmena žaloby, prípadne dňom, kedy žalobca urobil toto podanie ústne do zápisnice. Beh premlčacích a prekluzívnych lehôt v zmysle § 112 OZ sa preto ohľadne takto uplatnených práv zastavuje týmto dňom a nie napr. dňom, keď bolo rozhodnuté o pripustení zmeny návrhu (por. 4 Cdo 87/2007). Skutočnosť, že žalovaná už predtým vystupovala v konaní ako vedľajší účastník na strane pôvodného žalovaného 1/, z tohto hľadiska je právne bezvýznamná, nakoľko za uplatnenie práva s následkom zastavenia, resp. spočívania plynutia premlčacej doby je v zmysle § 112 OZ možné považovať len uplatnenie takéhoto práva voči pasívne vecne legítimovanému subjektu ako účastníkovi konania, resp. strane sporu. Stranami sporu sú len žalobca a žalovaný (§ 60 CSP).

26. Postavením vedľajšieho účastníka v občianskom súdnom konaní sa najvyšší súd zaoberal v rozsudku z 25. septembra 2008 sp.zn. 3 Cdo 168/2008 (ako judikát R 25/2014 publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), v odôvodnení ktorého uviedol: „Ako

vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi (žalobcovi) alebo odporcovi (žalovanému) zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je (§ 93 ods. 1 O.s.p.). Do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh (§ 93 ods. 2 O.s.p.). V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§ 93 ods. 3 O.s.p.). V súlade s citovanými ustanoveniami je zmyslom vedľajšieho účastníctva „pomoc v spore“ niektorému z účastníkov konania. Vedľajší účastník môže, ale nemusí do konania vstúpiť. Vstupuje do konania ako tretia osoba „popri“ žalobcovi alebo žalovanom, a to buď z vlastnej iniciatívy (vedľajším účastníkom sa táto osoba stáva doručením jej oznámenia súdu, že vstupuje do konania) alebo na výzvu účastníka konania (ak ale vyzvaná osoba neprejaví vôľu vstúpiť takto do konania, nestane sa vedľajším účastníkom). O prípustnosti vedľajšieho účastníctva rozhoduje súd len ak niektorý z účastníkov konania namietne neprípustnosť vstupu vedľajšieho účastníka do konania. Súd z vlastnej iniciatívy túto otázku neskúma - pokiaľ nebola námietka neprípustnosti vznesená, je tretia osoba bez ďalšieho vedľajším účastníkom konania. Predpokladom prípustnosti vedľajšieho účastníctva v konaní je právny záujem vedľajšieho účastníka na úspechu účastníka, na strane ktorého vstúpil do konania. Keďže vedľajší účastník má podľa § 93 ods. 3 O.s.p. v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastník konania, súd s ním koná obdobne ako s účastníkom konania (doručuje mu písomnosti, predvoláva ho na pojednávania a pod.). „Rovnaké práva a povinnosti“ sa ale v tomto ustanovení majú na mysli výlučne z hľadiska procesného - vedľajší účastník má v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti ako účastník konania. Výplýva to z postavenia vedľajšieho účastníka a tiež podstaty jeho (vedľajšej) účasti na konaní. I keď teda vedľajší účastník môže byť rozhodnutím súdu zaviazaný na náhradu trov konania (rovnako mu môže byť priznaná náhrada trov konania), je vylúčené, aby mu rozhodnutím súdu vo veci samej bolo prisúdené právo alebo uložená povinnosť, ktoré tvoria predmet sporu.“

26.1. K rovnakému záveru dospelo judikované rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 2 Cz 20/75, podľa ktorého poisťovňa ako vedľajšieho účastníka nemožno zaviazat' v konaní na žiadne plnenia. (Sborník stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí NS ČSSR, ČSR a SSR, zv. IV s. 621).

27. Dovolací súd zároveň poukazuje aj na judikát R 36/1999, podľa ktorého, ak súd o návrhu žalobcu na zámenu účastníka rozhodol a zámenu pripustil, hmotnoprávne účinky začatia konania nastávajú dňom, kedy súdu došiel návrh na zámenu účastníka. Plynutie premľacej lehoty sa preto prerušuje týmto dňom, nie dňom, kedy bolo začaté konanie s pôvodným okruhom účastníkov. Rovnaký záver je potrebné prijať aj pri vstupe ďalšieho účastníka do konania, v predmetnom spore žalovaná poisťovňa sa stala účastníčkou konania/stranou sporu na základe procesného návrhu žalobcu zo dňa 13.01.2014 a následného rozhodnutia súdu prvej inštancie o pripustení jej vstupu do konania v zmysle § 92 ods. 1 vtedy platného OSP.

28. Ak teda odvolací súd právne uzavrel, že žalobca si svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanej uplatnil až dňa 13.01.2014, rozhodol vecne správne, v súlade s vyššie uvedenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

29. Na záver dovolania dovolateľ namietal vznesenie námietky premľčania žalovanou ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, poukazujúc na špecifické okolnosti prípadu, rozhodnutia NS ČR sp.zn. 25 Cdo 2366/2013 sp. zn. 28 Cdo 382/2012 a rozhodnutie ÚS ČR sp.zn. IV. ÚS 2842/10.

30. Takto dovolateľom načrtnutá právna otázka by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP iba vtedy, ak by dovolateľ túto otázku nastolil už v konaní pred súdmi nižších inštancií. Pokiaľ dovolateľ nevyužil možnosť obrany voči žalovanou vznesenej námietke premľčania poukazom na jej rozpor s dobrými mravmi už v základnom konaní, nemôže sa úspešne domáhať preskúmania tejto právnej otázky až v dovolacom konaní.

30.1. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je totiž vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza

dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

30.2. Dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia je pre prípustnosť dovolania relevantný len vtedy, ak vec nesprávne právne posúdil odvolací súd, alebo ak v odvolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie odvolací súd svojím procesným postupom nenapravil. Avšak nemôže tomu tak byť v prípade, ak samotná strana sporu nevyužila svoje právo namietat konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania, v takom prípade strana sporu mala možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania vo vzťahu ku konkrétnej otázke, ale keď tak neurobila, hoci tak urobiť mohla a mala, predmetná právna otázka sa nestala predmetom prieskumu odvolacieho súdu, ktorý nemal možnosť v rámci opravného konania vyhodnotiť jej opodstatnenosť aj vo vzťahu k existujúcej judikatúre najvyššieho súdu. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred odvolacím súdom. Dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne).

30.3. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (*vigilantibus iura scripta sunt*). Ak potom žalovaný námietku nedostatku svojej pasívnej legítimácie zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnil v odvolacom konaní, v rámci ochrany svojich práv, hoci mu bola známa od počiatku sporu (viď skutkové okolnosti podanej žaloby), nemôže ju dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť (por. 9 Cdo 69/2021).

30.4. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (por. II. ÚS 70/2017).

31. Vo zvyšnej časti dovolacích námietok dovolací súd konštatuje, že žalobca touto argumentáciou vyjadril len svoj nesúhlas s právnym posúdením a postupom odvolacieho súdu, pričom ale takáto námietka je nespôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9 Cdo 150/2020).

32. Dovolací súd uzatvára, že k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v danom prípade nedošlo (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) a vo zvyšnej časti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ nevymedzil dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

33. Na základe vyššie uvedeného najvyšší súd dovolanie žalobcu odmietol, a to z časti podľa § 447 písm. c) CSP a z časti podľa § 447 písm. f) CSP.

34. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

**Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.